ASIANTUNTIJALAUSUNTO 1 (2)
Vilhelm Junnila
Etyjn Suomen valtuuskunnan pj
10.11.2020

K 8/2020 vp Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

Yleiskokouksen tehtävä on keskustella ja ottaa kantaa Etyjn alueella esiintyviin kiistoihin ja jäsenvelvoitteiden noudattamiseen jäsenmaissa. Yleisesti voi todeta, että Etyjn laajan turvallisuuspolitiikan teemat toistuivat yleiskokouksen kannanotoissa. Vuoden päätapahtuma on istunto, joka kertomusvuonna järjestettiin Luxemburgissa. Pääteema oli kansanedustuslaitosten rooli kestävän kehityksen ja turvallisuuden edistämisessä. Istunnon keskusteluissa toistuivat tutut vastakkainasettelut ja kannanotot liittyen mm. Ukrainan kriisiin, Abhasian ja Etelä-Ossetian tilanteeseen ja Vuoristo-Karabakhin alueeseen. Loppuasiakirja hyväksyttiin Venäjän ja Turkin vastustaessa asiakirjaa. Venäjä on toistuvasti vastustanut Ukrainan konfliktia koskevat kirjaukset loppuasiakirjassa.

Näistä erimielisyyksistä huolimatta on hyvä pitää mielessä, että keskusteluja käydään paitsi virallisesti täysistunnon puitteessa, myös vapaamuotoisemmin eri kokoonpanoissa tai kahden kesken. Tällaiset keskustelut ovat omiaan lisäämään ymmärrystä ja myös vaikuttamismahdollisuuksia.

Yleiskokouksen aiheiden valinnassa on jo jonkin aikaa toivottu strategisempaa ja johdonmukaisempaa lähestymistapaa. Tätä pohdintaa on jatkettu tänä vuonna ja siihen liittyy yleiskokouksen menettelytapasääntöjen päivittäminen. Covid19-pandemia on omalta osaltaan korostanut sääntöjen päivittämisen tarvetta. Asia on esillä ensi vuoden talvi-istunnossa helmikuussa 2021.

Yleiskokouksen toinen tärkeä ja operatiivinen tehtävä on harjoittaa vaalitarkkailua. Kiinnostus vaalitarkkailua kohtaan on vuosien mittaan lisääntynyt. Varsinainen vaalitarkkailu on jatkunut myös korona-aikana. Uudet ohjeet on otettu käyttöön. Käytäntöjen uudistamistyöllä on haluttu varmistaa vaalitarkkailun sujuvuus, luotettavuus ja puolueettomuus ja samalla sitouttaa edustajat entistä vahvemmin niihin tarkkailuoperaatioihin, joihin he osallistuvat. Tuoreimmat vaalitarkkailumissiot Georgiassa ja Yhdysvalloissa ovat osoittaneet tehtävän merkityksen toimivan demokratian uskottavuuden kannalta.

Etyjn yleiskokoukseen osallistuvat Etyjn osanottajamaiden kansalliset parlamenttivaltuuskunnat. Näiden lisäksi Etyjn Aasian ja Välimeri-alueen partnerimaat kutsutaan kokouksiin ja näiden edusajat ovat oikeutettuja osallistumaan keskusteluihin. Tämä laajennettu osanotto antaa mahdollisuuden saada tärkeää ensi käden tietoa Etyj-alueen lähialueen maiden tilanteesta. Vuonna 2019 syysistunto järjestettiin ensimmäistä kertaa yleiskokouksen demokratiakumppanimaassa Marokon Marrakeshissä. Teemakonferenssin aihe liittyi Pohjois-Afrikan turvallisuustilanteeseen ja tarjosi tilaisuuden nostaa esille Marokon ja alueen muiden maiden tilanteet sekä alueen yhteistyömuodot.

Sääntömääräisissä kokouksissa käydään muodollista keskustelua, mutta mielipiteiden vaihtoa jatketaan ja yhteisiä kannanottoja haetaan myös vapaamuotoisissa kokoonpanoissa ja alueellisissa verkostoissa. Suomi kuuluu Pohjoismaiden ja Baltian

maiden ryhmään, joka kokoontuu säännöllisesti (vuonna 2019 kolme kertaa) kokousten yhteydessä tai nykyään myös virtuaalisesti.

Keskustelua on käyty istuntojen yhteydessä järjestettävistä oheistapahtumista sekä alueellisten verkostojen asemasta organisaatiossa. Näistä on muodostunut hyvä tapa vähemmän muodollisesti nostaa esille erilaisia kysymyksiä ja konflikteja. Kestoaiheet liittyvät Ukrainan tilanteeseen ja toisinajattelijoiden ja ihmisoikeusaktivistien kohteluun (kuten Magnitsky, Nemtsov). Verkostoilla ei ole muodollista asemaa yleiskokouksessa mutta niiden lukumäärä on kasvanut tasaista tahtia. Yleiskokouksen yhteydessä toimivan vuonna 2017 perustetun Silkkitieryhmän (Silkroad Support Group) toiminta on herättänyt keskustelua Kiinan vaikuttamismahdollisuuksista ja -pyrkimyksistä sekä ryhmän mahdollisesta kytköksestä Kiinan lanseeraamaan Belt Road Initiative–aloitteeseen. Tämä keskustelu jatkunee vielä ensi vuonna.

Koronapandemia on estänyt yleiskokouksen virallisten kokousten järjestämisen maaliskuusta lähtien. Yleiskokouksen johto on maaliskuusta lähtien kokoontunut epävirallisesti vailla muodollista päätösvaltaa. Yleiskokouksen täysistunto ja komiteakokoukset on korvattu epävirallisilla verkkoseminaareilla.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskunnat keskustelivat eilen (9.11.2020) tilanteesta, johon toivotaan muutosta mahdollisimman pian. NB8-maat haluavat, että jäsenehdotuksista voitaisiin äänestää sähköisesti, jotta yleiskokouksen toimintamahdollisuudet voidaan turvata. On tärkeätä turvata ja varmistaa Etyjn yleiskokouksen toimintaedellytykset käydä poliittista dialogia myös poikkeusoloissa.

Vilhelm Junnila

Etyjn Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja

Gunilla Carlander

Etyjn Suomen valtuuskunnan sihteeri